

Kursantlarda harbiy vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirishning pedagogik psixologik omillari

Norbek Sayfiddin o'g'li

Jamoat xavfsizligi universiteti harbiy xizmatchisi

Annotatsiya: Maqolada kursantlarda harbiy armiyani isloh qilish jarayonida vujudga kelgan va barcha shaxsiy tarkibni depatriotizatsiya qilish bilan tavsiflangan vaziyatni bartaraf etish uchun bo'lajak kursantlarni davlat va harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning uyg'un va samarali pedagogik tizimini qayta yaratish zarur.

Kalit so'zlar: ijtimoiy qadriyatlar, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi konsepsiyasi, vatanparvarlik, vatanparvarlik tarbiyasi, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi, kursantlar tayyorlash texnologiyalari, metodologiyasi harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi.

Bugungi kunda jamiyati rivojlanishidagi qiyin va ziddiyatli davr, ijtimoiy islohotlar bosqichida, moliyaviy emas, balki mamlakat ijtimoiy hayotining barcha sohalarini qamrab olgan tizimli inqiroz bilan tavsiflanadi. Eng muhim deformatsiyalar ruhiy sohada namoyon bo'ladi. Bular jinoyatchilikning o'sishi (mamlakatda ishsizlikning o'sishi bilan bevosita bog'liq), axloqsizlikning turli ko'rinishlari, fuqarolarning hayot istiqbolini yo'qotishi, burch, sha'n, mas'uliyat va qadr-qimmat tushunchalarining qadrsizlanishidir. Bu holatning sabablari davlat vatanparvarligiga asoslangan demokratik, huquqiy davlat, fuqarolik jamiyati maqsad va qadriyatlariga javob beradigan tarbiyaviy ishlar tizimi va yangi dunyoqarashning mavjud emasligidir. Bundan kelib chiqadiki, zamonaviy sharoitda jamiyat jamiyatimizda qaysi qadriyatlar hukmronligi va qaysi biri yetakchi o'rinni egallashi to'g'risida oqilona, muvozanatli qarorlar qabul qilishga muhtojdir. Davlat-byurokratik katta hudud faqat hokimiyat tomonidan emas, balki birinchi navbatda

ma'naviy birlik tufayli bo'lishi mumkin. Binobarin, odamlarning ma'naviy birligi va o'zaro tushunish maydonini tashkil etuvchi milliy an'analarni saqlash va ochib berish, ya'ni yaqin mentalitetga ega odamlarning jamoalari milliy xavfsizlikning asosiy va asosiy masalasidir. Xalq davlat to'la bo'ysundirilgandan keyin ham, ma'lum bir parchalanish davridan keyin ham, qashshoqlik va iqtisodiy tanazzuldan keyin ham qayta tug'ilib, birdamlik topishi mumkin, lekin milliy ma'naviyat manbalari va an'analarini yo'qotgandan keyin emas. Zamonaviy kursantlarga harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi konsepsiyasini, ushbu faoliyat turiga tayyorlash tizimining nazariy va uslubiy asoslarini ishlab chiqish va asoslash, ushbu tizimni sinovdan o'tkazdik. Tadqiqotda biz quyidagi taxminlardan kelib chiqdik:

1. Kursantlarni vatanparvarlik yo'nalishidagi tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashning asosiy prognostik maqsadi - ularning muayyan ijtimoiy-pedagogik vazifalar kompleksini hal qilishga tayyorligini shakllantirishdir.

2. Dunyoqarash, ma'naviy-axloqiy, mafkuraviy munosabatlarni shakllantirish, vatanparvarlik tarbiyasining salbiy tajribasini bartaraf etish uchun ishlab chiqilgan vositalar majmuasi harbiy-vatanparvarlik yo'nalishidagi tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashning moslashuvchan o'zgaruvchan tizimini pedagogik loyihalash imkonini beradi.

3. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi uchun kursantlar tayyorlash tizimini ishlab chiqish va amalga oshirishning asosiy uslubiy yondashuvlari: tizimli, shaxsiy-ijtimoiy-faollik, integratsiya va madaniy.

4. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining mazmuni va tuzilishi fanlararo ijtimoiy-pedagogik, psixologik, madaniy va boshqa bilimlar, ularning ichki aloqadorligining nazariy sintezi bilan belgilanadi.

Tadqiqotda bo'lajak kursantlarning harbiy kasbiy faoliyati murakkab ko'p bosqichli tuzilma sifatida ko'rib chiqiladi, jumladan, bir xil faoliyat, kursantdan harbiy, maxsus va gumanitar fanlar bo'yicha fanlararo bilimlarni sintez qilishni talab

qiladigan kasbiy vazifalar ko'rib chiqilgan. ¹ Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, ushbu g'oyani amalga oshirish ma'naviy-psixologik qo'llab-quvvatlash (MPO), xalqaro gumanitar huquq (IHL), kursantlarni mutaxassislik bo'yicha kasbiy faoliyatning yangi turiga qayta tayyorlash kursining tematik mazmunida amalga oshirilishi mumkin. Psixologiya" asosiy o'quv fanlari va muayyan o'quv mavzulari bo'yicha fanlararo bilimlarni konjugatsiya zonalarini ajratish bilan. Oliy harbiy ta'lim tizimida kursantlarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining mohiyati va mazmunini tahlil qilish natijalari mamlakatimizda vatanparvarlik fazilatlarini va tuyg'ularini shakllantirish uchun tegishli ijtimoiy-pedagogik shart-sharoitlarni aniqlash imkonini berdi. O'rganish jarayonida jamiyatning harbiy tashkilotida harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi sohasidagi salbiy tendensiyalarning kelib chiqish sabablari va ularning harbiy xizmatni o'tash jarayonida namoyon bo'lish shartlarini belgilab beruvchi asosiy omillar aniqlandi va tahlil qilindi.

O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quv faoliyati amaliyotida ushbu shartlarning mavjudligi bir qator qarama-qarshiliklarning mavjudligini belgilaydi. Eksperimental o'rganish jarayonida ulardan quyidagilar aniqlandi:

- yaxlit jarayon sifatidagi davlat-vatanparvarlik tarbiyasining zamonaviy vazifalari bilan harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining asosiy yo'nalishi sifatidagi vazifalar va ularni hal etish imkoniyatlari o'rtasidagi nomuvofiqliklar;

- harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi jarayonining murakkabligi va tezda tayyor javoblar, tavsiyalar, usullarni olish istagi o'rtasida;

- harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini tashkil etish va o'tkazishning zamonaviy talablari bilan ta'lim subyektlarining kasbiy-pedagogik tayyorgarligining yetarli darajada emasligi o'rtasida;

- harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining aniq maqsadlarini belgilash zarurati va rahbarlar (qo'mondonlar, boshliqlar) o'rtasida ularga erishish vositalarining noaniqligi o'rtasida;

¹ Kirillov, V.V. Inson omili harbiy kuchning asosiy elementi sifatida / V.V. Kirillov // Harbiy fikr. - 2006. - No 4. - B.17-24.

- harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining amaliy faoliyatida ob'ektiv ravishda yuzaga keladigan yangi vazifalar va ularni eski usullar yordamida hal qilishning mumkin emasligi.

Shunday qilib, kursantlarning harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining psixologik-pedagogik mohiyatini bilishi o'rganilayotgan muammoni chuqurroq o'rganishga, ushbu yo'nalishdagi hujjatlar va ilmiy tadqiqotlar tahlili natijalarini solishtirish, tahlil qilish imkonini beradi. Kursantlarni harbiy-vatanparvarlik ishlariga tayyorlash texnologiyalarini ishlab chiqish va ularning samaradorligini eksperimental sinovdan o'tkazish jarayonida nazariy tahlil va barcha toifadagi pedagoglarning amaliyotini o'rganish asosida ofitserlarning tarbiyaviy faoliyatini asoslash uchun harakat qilindi.

² Shunday qilib, shuni ta'kidlash mumkinki, jamiyatimizda vujudga kelgan (armiya uning bir qismi) vaziyatni engib o'tish uchun hamma narsani va hamma narsani depatriotizatsiya qilish va deideologizatsiya qilish, eng muhim qadriyatlarni yo'q qilish bilan tavsiflanadi. Davlat-vatanparvarlik mafkurasiga asoslangan bilimlar, qarashlar, g'oyalar, ijtimoiy pozitsiyalar va his-tuyg'ular tizimi sifatida haqiqatan ham harbiy-vatanparvarlik ta'limining uyg'un va samarali tizimini qayta tiklash kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Demidova, E.I. Uning g'oyasida vatanparvarlik o'zgarmasdir / E.I.Demidova, V.K.Krivoruchenko // Elektron manba: <http://www.zpu-journal.rU/e-zpu/2008/6/patriotizm>

2. Ermakov, I. (abbat Jon) / P. Ermakov // Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi masalalarida pravoslav ma'naviyatining birlashtiruvchi roli // Elektron resurs: <http://www.podvorie-8okoYY.t/2008/01/31/31>

3. Zdereva, G.V. Talabalarni vatanparvarlik tarbiyasiga universitetda tayyorlash nazariyasi va metodikasi: Dissertatsiya avtoreferati. dis. ... Pedagogika fanlari doktori: 13.00.08 // TDU. - Tolyatti, 2005 yil.

² Zdereva, G.V. Talabalarni vatanparvarlik tarbiyasiga universitetda tayyorlash nazariyasi va metodikasi: Dissertatsiya avtoreferati. dis. ... Pedagogika fanlari doktori: 13.00.08 // TDU. - Tolyatti, 2005 yil.

4. Qanday qilib vatanparvarni tarbiyalash kerak? / VTsIOMning 2009 yil 22 fevraldagi 636-sonli press-relizi // Elektron resurs: <http://wciom.ru/novosti/press-vipuski/single/4066.html>

5. Kirillov, V.V. Inson omili harbiy kuchning asosiy elementi sifatida / V.V. Kirillov // Harbiy fikr. - 2006. - No 4. - B.17-24.

6. Komisarchuk, E. Rossiya bozorida harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi to'g'risida / E. Komisarchuk // Elektron resurs (yangilangan 25.03.2008): http://www.ideologiya.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=9268

7. Mikryukov, V.Yu. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining tarixiy rivojlanish yo'li yosh avlod // Elektron resurs (yangilangan 4.02.2008): <http://armyrus.ru/index.php?option=990>